

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมวาที — บุคคลผู้กล่าวธรรม, ธรรมวาทีบุคคล”

ธมฺมวาที อ่านแบบภาษาบาลีว่า ด้า - มะ - วา - ที มาจากคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง) กับคำว่า วาที (บุคคลผู้กล่าว) รวมกันเป็น ธมฺมวาที เขียนเป็นไทยได้ว่า ธรรมวาที แปลว่า บุคคลผู้กล่าวธรรม กล่าวสิ่งที่มีจริง เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นบุคคลผู้มีคำพูดเรื่องธรรมอย่างถูกต้อง เพราะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ธรรมวาทีปัญหาสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของบุคคลผู้ที่เป็นธรรมวาทีไว้ว่า

“ท่านผู้ใดแสดงธรรม เพื่อละระคะ (ความยินดีพอใจ) โทสะ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ) โมหะ (ความหลง ความไม่รู้) ท่านผู้นั้นเป็นธรรมวาทีในโลก”

ข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถา พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค วุฏฐิสูตร แสดงถึงบุคคลผู้เป็นยอดแห่งบุคคลผู้กล่าวหรือเปล่งวาจา คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้

“บรรดาชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งผู้แถลงการม (คือ ผู้กล่าว, ผู้เปล่งวาจา) พระพุทธเจ้าเป็นผู้ยอดเยี่ยม เพราะว่าเหล่าสัตว์ทั้งหลาย จำนวนหลายแสน อาศัยการแสดงธรรมของพระองค์แล้ว ก็หลุดพ้นจากเครื่องผูก (คือกิเลสทั้งหลาย) ได้ ดังนี้แล”

การศึกษาพระธรรมฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษานั้น เป็นการศึกษาที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง เป็นไปเพื่อความเห็นถูก เป็นการสะสมทรัพย์อันประเสริฐ เป็นมงคลอันประเสริฐ เป็นการศึกษาที่ยอดเยี่ยม สิ่งที่ดีและมีประโยชน์นั้นยิ่งศึกษามากก็ยิ่งดี ซึ่งจะต้องศึกษาไปจนตลอดชีวิตเท่าที่จะสามารถศึกษาได้ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องตามกำลังปัญญาของตนเอง แต่การที่จะให้รู้ทั่วถึงทางตลอดทั้งหมดคงเป็นไปได้ เพราะเป็นวิสัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และประการที่สำคัญคือ จุดประสงค์ในการศึกษาพระธรรมต้องตรงและถูกต้อง ผู้ศึกษาจึงจะได้รับประโยชน์จากศึกษาพระธรรม เพราะถ้าจุดประสงค์ไม่ตรงแล้วย่อมมีโทษเช่นกัน

ถ้าหากจุดประสงค์ในการศึกษาถูกต้อง ก็จะทำให้ทราบได้ที่ยังไม่ได้ดับกิเลส ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตทั้งหมดอย่างเด็ดขาด ศึกษาเท่าไรก็ยังไม่พอ แต่ก็ไม่ได้เหลือวิสัยสำหรับผู้ตั้งใจศึกษาที่จะสะสมปัญญาไปตามลำดับ เพราะพระธรรมไม่พ้นไปจากชีวิตประจำวันทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และใจ ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องไปทีละเล็กทีละน้อย สิ่งที่ไม่ควรลืมคือ การศึกษาพระธรรมต้องเป็นไปเพื่อการละความไม่รู้และกิเลสประการต่างๆ เท่านั้น ไม่ใช่เพื่ออย่างอื่น

แต่ละบุคคลมีการสะสมอุปนิสัยมาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่ถึงอย่างไรก็ตาม พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงจะเป็นเครื่องขัดเกลากิเลสที่แต่ละบุคคลได้สะสมมานานแสนนาน เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เป็นที่พึ่งสำหรับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง

ธรรมเป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง กว่าที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาตลอดระยะเวลาถึงสี่อสงไขยกับอีกแสนกัป เป็นเวลาที่ยาวนานเป็นอย่างยิ่ง ทั้งหมดนั้นไม่ใช่เพื่อเพียงพระองค์เอง แต่เพื่อประโยชน์ของสัตว์โลกทั้งปวง เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้แล้ว ทรงมีพระมหากรุณาแสดงพระธรรมตลอด ๔๕ พรรษา ตั้งแต่เริ่มประกาศพระศาสนาจนกระทั่งถึงเวลาที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ทรงอนุเคราะห์สัตว์โลกด้วยการแสดงพระธรรมตามสมควรแก่อัธยาศัยของผู้ฟัง ซึ่งผู้ที่ได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม บรรลุเป็นพระอรหันต์ถึงความเป็นผู้หมดจดจากกิเลส สิ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง มีจำนวนมากมายับไม่ถ้วน นอกจากนั้นแล้วพระอริยบุคคลชั้นอื่นๆ กล่าวคือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี และพระอนาคามี รวมถึงผู้ที่ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นที่พึ่งในภายหน้า ก็มีเป็นจำนวนมากนับไม่ถ้วนเช่นเดียวกัน ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นประโยชน์ที่ได้จากการฟัง การศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว **พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นยอดของบุคคลผู้แสดงธรรม ไม่มีใครมีพระมหากรุณาเท่ากับพระองค์เลย**

การที่พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะดำรงอยู่ต่อไปได้ก็ด้วยความเข้าใจพระธรรม บุคคลผู้ที่ได้เข้าใจพระธรรม เห็นประโยชน์ของพระธรรมที่จะดำรงอยู่ต่อไป ก็เปิดเผยแสดงตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น จะได้ฟังได้ศึกษา ได้สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต่อไป ผู้ที่มีความเข้าใจพระธรรมอย่างถูกต้องแล้วกล่าวคำจริงเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกของผู้อื่น ผู้นั้นชื่อว่า ธรรมวาที เพราะธรรมของบุคคลผู้เป็นธรรมวาที คือปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกนั่นเอง เนื่องจากมีความเข้าใจอย่างถูกต้องตามพระธรรม จึงสามารถที่จะกล่าวแสดงเปิดเผยคำจริงเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ **พระธรรมยังเปิดเผย ยิ่งรุ่งเรือง ผู้ที่จะทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรือง ก็คือ ผู้ที่เข้าใจพระธรรม เท่านั้น**

ถ้าหากไม่มีการแสดงธรรม ไม่มีการกล่าวธรรมแล้ว การฟังในสิ่งที่มีจริงก็เกิดขึ้นไม่ได้ และกุศลธรรมที่จะเจริญขึ้นคล้อยตามปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้นสืบเนื่องมาจากการฟังพระธรรม ก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้น การแสดงธรรม กล่าวธรรม จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ที่มีโอกาสได้ฟัง ตามกำลังปัญญาของแต่ละคนอย่างแท้จริง เพราะการแสดงธรรม กล่าวธรรม เป็นการแสดงซึ่งสิ่งที่มีจริงเพื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง ไม่ใช่กล่าวเรื่องอื่นที่ไม่มีประโยชน์ จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของพุทธบริษัททุกคนจะได้ร่วมกันศึกษาในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด คือพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้วเผยแผ่พระธรรม ตามที่ได้ศึกษาตามกำลังปัญญาของตนเอง เพื่อสืบต่อความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไป ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาไว้ได้.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗